

Heumenaren vonden het maar vreemd dat hij in zijn blote kont ging zwemmen

museumvrijwilliger Tini Martens

Maris zat in het regionale verzet tijdens de oorlog en hielp onder meer onderduikers en vervalste documenten. Toch zijn er nog steeds mensen in Heumen die denken dat hij ‘fout’ was, vertelt vrijwilliger Tini Martens. Ook al wees onderzoek van oud-conservator Leo Ewals uit dat alle beschuldigingen onterecht waren. De geruchten kwamen mede in de wereld door het beeld van de polospeler te paard. Maris maakte het voor de Olympische spelen in Berlijn in 1936. Daardoor dachten sommige mensen dat hij met de nazi’s heulde.

Daar kwam bij dat Maris in Duitsland is geboren. In Maagdenburg had zijn vader Jacob Maris de Poolse danseres Ida Louise Wittkowski ontmoet. Uit deze romance werd op 21 februari 1900 Walter Jacques (Jac) Maris geboren. Een paar maanden na zijn geboorte vertrokken zijn ouders naar Brazilië om daar een koffieplantage te stichten. In 1911 keerden ze berooid terug naar Duitsland, waar Jac zijn jeugd doorbracht in de buurt van Kleef.

De jonge Jac droomde ervan om kunstenaar te worden, net als zijn opa Jacob Maris, de beroemde Haagse-Schoolschilder. Zijn opa had twee schilderende broers: Willem en Matthijs, die op hun beurt ook kinderen hadden die kunstschilder waren. Jac Maris besloot beeldhouwer te worden, omdat hij als schilder nooit meer zou kunnen worden dan ‘de kleine Maris’, zoals zijn familie hem voorhield. Op 14-jarige leeftijd ging hij in de

‘Het is eigenlijk een Gesamtkunstwerk van leven en werk van de beeldhouwer Jac Maris’

leer bij Achilles Moortgat, een Belgische schilder-beeldhouwer die in Kleef werkzaam was. Hij studeerde ook nog even aan de kunstacademie in Düsseldorf. In 1917 verhuisde de familie naar Nijmegen en later naar Asten. Vanaf 1919 reisde hij in het voetspoor van zijn opa en diens broers door Europa om in 1923 terug te keren naar Nijmegen. Daar trouwde hij met Willy Vermeer. Drie jaar later verhuisden ze naar Heumen, waar ze van de gemeente Het Blokhuis konden huren, de kern van het huidige museum.

Volgens oud-conservator Leo Ewals, die uitgebreid onderzoek deed naar het leven en werk van Jac Maris en er een boek met catalogus over schreef, was het moeilijk voor een beginnende kunstenaar om aan geld te komen voor materialen. Door te werken met goedkoop kunststeen, een mengsel van cement, zand en steengruis – vaak met een metalen armatuur als versterking – kon hij toch beelden maken. In 1936 kreeg hij toestemming van de gemeente om een oven aan te leggen in de tuin, zodat hij ook zelf kon gaan bakken. Die oven staat nu in het museum, in een rommelig hok waar ook zijn schildersdoos en andere attributen aan hem herinneren. Gaandeweg kreeg hij steeds meer opdrachten, ook van katholieke kerken waarvoor hij beelden en reliëfs maakte. Om de kans op werk te vergroten trad hij in 1938 toe tot de katholieke kerk, waar zijn vrouw al lid van was. Ondertussen knapte hij Het Blokhuis, dat hij had kunnen kopen, op en bouwde het uit.

Na de oorlog kreeg hij veel opdrachten

Linksboven: curator Winny van Pelt in de voormalige atelierwoning van beeldhouwer Jac Maris. **Boven:** de tuin en enkele opgeslagen spullen in een kamer van het museum.

voor oorlogs- en verzetsmonumenten, religieuze beelden en sculpturen voor scholen, gemeentehuizen en verzorgingscentra. Kunstenaar Els Tervoort, die als jong meisje tekenles bij hem nam, speelde daarbij een belangrijke rol. Als zijn assistent woonde ze in bij de Marissen, die zelf geen kinderen hadden en haar zagen als een dochter.

De meeste vrijwilligers in het museum hebben herinneringen aan hem. Bart Kraal. “Met zijn vrouw Willy kwam hij weleens op bezoek bij mijn moeder. Ze reden allebei op een bromfiets met een groot windscherm en een vaantje aan het stuur met daarop het familiewapen van Maris.” Tini Martens: “Ik zag hem weleens als ik voor een oliebollenactie aan de deur kwam. Hij was niet onaardig, wel een apart figuur. Heumenaren vonden het maar vreemd dat hij in zijn blote kont ging zwemmen in een kolk.”

Nieuwe ontdekkingen

Martens doet allerlei klussen in het museum, onbetaald, zoals alle medewerkers en ook de bestuursleden dat doen. Dat geldt ook voor curator Winny van Pelt (74), die een paar maanden geleden aantrad. De Nijmeegse kunsthistorica moet tot haar ‘schande’ bekennen dat ze daarvoor het museum nooit had bezocht. “Het is gewoon te onbekend en dat verdient het niet.”

Ze keek haar ogen uit, nog steeds wordt ze verrast door nieuwe ontdekkingen. Dat komt ook doordat het veel te vol staat. Met

Er zijn steeds nieuwe dingen te ontdekken. Dat komt ook omdat het museum veel te vol staat.

een depot kunnen de beelden beter worden gepresenteerd. Ook gaat ze vaker wisseltonstellingen organiseren. De eerste is nu te zien. Ze vroeg kunstenaar Hilde Klomp uit Nijmegen om haar beelden en grafisch werk te exposeren. Net als Maris gebruikt Klomp uiteenlopende materialen en maakt ze vaak mensfiguren. In juni en juli volgt een tentoonstelling van Harrie Gerritz.

Ook het boeiende levensverhaal van Maris en zijn connectie met zijn beroemde grootvader bieden kansen, meent Van Pelt. Hoe mooi zou het zijn om een tentoonstelling te maken rond grootvader Jacob en kleinzoon Jac, mijmert ze hardop. Of zelfs een familietentoonstelling. Maar dat vergt wel dat het museum op orde is.

Niet alleen de kwaliteit van de collectie rechtvaardigen het voortbestaan van dit museum, zegt ze. “Ook het gebouw is uniek en al een bezoek waard.” Staatsbosbeheer maakte het oorspronkelijk als een grote houten blokhut voor de internationale landbouwtentoonstelling in Den Haag in 1913. Na afloop werd het als een bouw pakket verkocht aan Jan Jacob Luden uit Heumen, die het op de huidige plaats liet neerzetten. Jac Maris maakte er een Gesamtkunstwerk van door overal beelden in te metselen. Van Pelt: “En dan is er nog die prachtige tuin waar ook de nodige beelden staan. Dit verborgen pareltje verdient meer aandacht.”

Ateliërmuseum Jac Maris, Looistraat 57, Heumen; open za en zo 13.00-17.00 uur, www.marishuis.nl